

Διευθυντὴς ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΛΕΛΕΔΑΚΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΣΚΡΥΔΑΩΦ ΑΡΙΘΜΟΣ 78

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΥΠΟ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

Οὐδαμῶς ἴσως τὸ γλωσσικὸν ζήτημα κατέστη ἀντικείμενον οὕτω σφοδρῶν συζητήσεων, ὡν μετέσχον οὐ μόνον οἱ εἰδικῶς περὶ τὰ γλωσσικὰ ἀσχολούμενοι, ἀλλὰ τὸ ἔθνος σχεδὸν σύμπαν, ὅσον παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κ. Ψυχάρη καὶ τῶν περὶ αὐτόν. Εἶναι γνωστὴ εἰς πάντας ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβολή, ἣτις καὶ πρότερον, ἤδη πρὸ τοῦ Κοραΐ, οὐχὶ ἀγνωστος παρ' ἡμῖν ἀπὸ καθέδρας πανεπιστημιακῆς νῦν κηρυττομένη, ἤγειρε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους θόρυβον οὐκ ὀλίγον. Κατ' ἀρχὴν τὸ ἐγχείρημα αὐτῶν ὑπῆρξε μάταιον· διότι ἡ ἱστορία τῶν γλωσσῶν οὐδὲν παράδειγμα ἀναφέρει, καθ' ὃ λαὸς τις σύμπας ἐδέχθη τύπον τινὰ γλωσσικὸν προφορικὸν ἢ γραπτὸν ἐκ θεωρίας ἢ ἐπιτάγματος· διότι ἡ γλῶσσα εἶναι τι ἀνήκον εἰς πάντας τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ ἔθνος, πάντες δὲ οὗτοι ἀνεπιγνώτως ἀποδέχονται καὶ μεταχειρίζονται γλωσσικὸν τινα τύπον, ὃν οὐδεὶς εἰσήγαγεν, ἐκκληρονόμησαν δὲ πάντες παρὰ τῶν προγενεστέρων τοιοῦτον δὲ γλωσσικὸν τύπον τὸ ἡμέτερον ἔθνος προέκρινε καὶ μεταχειρίσθη αὐτορρημίτως ὑπαίκων εἰς μοιραίαν ἀνέλιξιν, ἥδη πολὺ πρότερον τῆς ἀναγεννήσεως, ὡς ἀπέδειξεν ὁ τε κ. Χατζιδάκις καὶ ὁ κ. Σκιάς, τὸν τῆς νῦν γραφομένης. Ὅθεν ἡδυνάτο τις νὰ κρίνῃ ὅτι ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ, διότι οὕτως ἐπέβαλλον παρ' ἡμῖν ἰδία γλωσσικὰ καὶ ἱστορικὰ συνθήκαι, ἧς ὄφειλον νὰ ἐρευνήσωιν.

Δυστυχῶς τῆς διδασκαλίας τῶν ταύτης εὗρον συνηγόρους καὶ τῶν ξένων τινάς, ὧν κοινότερον γνωστὸς κατέστη παρ' ἡμῖν ὁ Κρουμβάχερ (*). Οὕτως ἐκινδύνευσεν παρ' ἡμῖν πρὸς μεγίστην ἐθνικὴν ζημίαν νὰ ἐπέλθῃ χάος γλωσσικὸν καὶ

ἐρίδες βυζαντιναὶ καὶ ἄγονοι κατατρίβουσαι τὰς πνευματικὰς τοῦ ἔθνους δυνάμεις εἰς ζήτημα μὴ λυόμενον διὰ συζητήσεων, ἂν μὴ εἰς ἐπίθεσιν οὕτως ἐπίσημον φέρουσιν τὸν χαρακτήρα ἀντετάσσετο ἡ προσήκουσα ἀμυνα, ἥς καὶ ἄλλοι μὲν πολλοὶ ἐπελάβαντο, ἀλλὰ πάντων μάλιστα κρατερῶς διεξήγαγεν ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς Γλωσσολογίας ἐν τῇ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ κ. Γ. Χατζιδάκις. Φέρων πάντα τὰ ἐφόδια πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα ὁ σοφὸς ἀνὴρ, πολλὰ μὲν πολλάκις ἔγραψε περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος εἰς τὴν «Ἀθηνᾶν» καὶ εἰς ἄλλα περιοδικὰ καὶ εἰς ἐφημερίδας, ὁγκώδεις δὲ ἔργον (**) συνέταξεν ἀπαντῶν εἰς τὸν Κρουμβάχερ ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα γεγραμμένα ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ δὲν ἦσαν ἀρκούντως προσιτὰ εἰς τοὺς ἀλλογλώσσους, ὧν αὐτῶς ἡ γνώμη ὑπερτιμᾶται πολλάκις παρ' ἡμῖν καὶ ὡς ἀλάνθαστος προφέρεται, ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν γερμανικὴν σύνοτον πραγματείαν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, τὴν αὐτὴν δὲ ἐκ μεταφράσεως εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν· ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ «Ἀθῶνι» τῶν Ἀθηνῶν, ἀνετυπώθη δὲ πρὸ ὀλίγου χρόνου εἰς ἴδιον τεύχος ἐπιγραφόμενον «Καὶ πάλιν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος», (σελ. 199). Ἐν αὐτῇ ὁ φιλόπατρις συγγραφεὺς ἀπαντῶν ἰδίᾳ εἰς τὸν Κρουμβάχερ συγκεφαλαιῶσαι κατὰ καιροὺς περὶ τοῦ ζητήματος ἔγραψε μετὰ ἐπιστημονικῆς ἐμβριθείας καὶ ἀμὰ μετὰ σαφηνείας καθιστώσης τὸ βιβλίον προσιτὸν εἰς πάντα λόγιον, δὲν εἶπε δὲ ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος χώρος πρὸς ἐκτενεστέραν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου, ὅπερ ἄλλως ὀφείλουσι πάντες οἱ θέλοντες νὰ ἔχωσι γνώμην περὶ τοῦ ζητήματος νὰ μελετήσωιν.

Καὶ τὸ μὲν ἔθνος βαδίζει τὴν ὁδόν, ἣν ἀρχήθεν εἶχε τραπῇ μὴ παρεκκλίνειν ταύτης, ὡς ἦν ἐπόμενον, παρὰ πάσας τὰς προσπάθειας τῶν καινοτόμων, ἀλλὰ καθόλου ὁ ἀγὼν δὲν ἀπέδῃ μάταιος· διότι ἐδόθη ἀφορμὴ νὰ μελετηθῇ καλῶς τὸ ζήτημα τίς ὀφείλει νὰ εἶναι ἡ θέσις τῆς γραφομέ-

(*) Τὸ πρόβλημα τῆς γραφομένης νέας Ἑλληνικῆς ὑπὸ Κ. Κρουμβάχερ, μεταφρασθὲν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ.

(**) Ἀπάντησις εἰς τὰ τοῦ Κρουμβάχερ, 1906, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ.

νης πρὸς τε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν δημώδη ἑλληνικὴν (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 17 καὶ ἐξ.), ἀνωμολογήθη δὲ ὅτι καὶ βαθμῆς τις τῆς δημώδους δὲν εἶναι ἀποβλητέα ἐξ εἰδῶν τινῶν τοῦ λόγου, τοῦ διηγήματος, τῆς ποιήσεως. Καὶ ἐπειδὴ πᾶσα ἀντίδρασις κατ' ἀνάγκην ἔχει τινὰ λόγον, δὲν δυνάμεθα μὲν νὰ εἰπωμεν ὅτι ἡ προαίρεσις τῶν νεωτεριστῶν ὑπῆρξε πάντῃ ἀλογος· διότι ἀληθῶς ἡ βέουσα κατάστασις τῆς γραφομένης, μορφουμένης τὸ μὲν κατὰ τὴν ἀρχαίαν, ἥτις πάλιν ὑπὸ διπλὴν καὶ τριπλὴν μορφήν προέκειτο, ὡς δόκιμος, μεταγενεστέρᾳ, βυζαντινῇ, τὸ δὲ κατὰ τὴν λαλουμένην, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ παρέχῃ δυσχέριαν εἰς τοὺς γράφοντας καὶ νὰ μὴ ἀπαρέσκη εἰς τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα τὸ ζητοῦν τὴν ὁμαλότητα καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν λογικὴν, ὅσον ἐφικτόν, ἐν τῇ γλώσσῃ· ἀλλὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τοὺς πρώτους μετὰ τὴν ἀναγέννησιν χρόνους· τὸ ἔθνος ἡμῶν καθ' ἅπαντα τὸν μέσον αἰῶνα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ χρυσοῦ ζυγοῦ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἀλλὰ παρὰ ταύτην ἤδη ἔκτοτε ἤρχισε νὰ μεταχειρίζεται καὶ μεσάζοντά τινα τύπον γραπτόν, οὗ τὰ ἀρχαιότερα δείγματα παρέχουσι τὴν μεγίστην γλωσσικὴν ἀνωμαλίαν καὶ ἀκαταστασίαν τοῦτον δ' ἐμελλε βαθμηδὸν νὰ προαγάγῃ καὶ τοῦτον ἤδη προάγει γοργαῖς βήμασιν ἀπὸ τῆς ἀναγεννήσεως (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 10 καὶ ἐξ.) ἀκολουθοῦν αὐτομάτως τὴν ὀρθοτέραν ἑδῶν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκτρέψῃ αὐτό. Ὡστε ἂν καὶ νῦν εἴ τι δυσχεραίνωμεν πρὸς γλωσσικὴν τινα ἀνωμαλίαν (ἡ μεγίστη γλωσσικὴ ὁμαλότης συμπίπτει πρὸς τὴν μεγίστην ἔθνικὴν ἀκμὴν ἣ δὲν ἀπέχει πολὺ ταύτης, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης εἰσὶ παραδείγματα τούτου), ἃς μὴ ἀνυπομονώμεν, αἱ μέλλουσαι γενεαὶ θὰ εἶναι εὐτυχέστεραι ἡμῶν.

Καὶ ὁ σκοπός, δι' ὃν κυρίως συνετάχθη τὸ ἔργον, ἡ περὶ τῆς ἀληθοῦς τοῦ ζητήματος θέσεως διαφώτισις τῶν ἀλλοδαπῶν, εἰς τινες κρίνοντες τὰ κατ' αὐτό, ὡς οἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἰδίᾳ διαβιούντες Ἕλληνες Ψυχάρης, Πάλλης, Ἐφταλῶτης καὶ τινες τῶν ξένων ἀνακριδῶς παρίστων, ἐνόμιζον ὅτι ὄντως ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι μωραίνομεν, ἐπετεύχθη ὡς δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐξ ὧν ὁ συγγραφεὺς περαίνων ἐπιλέγει :

«Μαρτυροῦσι προσέτι κατὰ τοῦ ἐναντίου ἑκατοντάδες ἐπιστολῶν αἵτινες πανταχόθεν ἐστάλησαν πρὸς ἐμὲ, ὅτε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπέμφθη πολλαχόσε ἡ Γερμανιστὶ ἐκδοθεῖσα περὶ τούτων πραγματεία μου. Τῶν ἐπιστολῶν τούτων οὐδεμίαν ποτὲ ἠθελον νὰ κάμω δημοσίᾳ χρῆσιν, νῦν δὲ ἀμυνόμενος ἠναγκάσθην νὰ ζητήσω τὴν ἀδειαν ἵνα μοι ἐπιτραπῇ νὰ δημοσιεύσω τρεῖς αὐτῶν. Αὗται δὲν ἀνήκουσιν εἰς Ἕλληνας ἀλλὰ εἰς ἐπιστημόνας πασιγνώστου φήμης. Οὕτως ἐπιστέλλει μοι ὁ πολὺς Delbrück.

«Πολλὰς χάριτας ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τῆς κατὰ τοῦ κ. Krumbacher πραγματείας σὰς ἦτις καθ' ὅλοκληρίαν ἐπέσει μὲ. Τὸ σφάλμα τοσούτων ἀνθρώπων εἶναι προδήλως πάντοτε τόδε, ὅτι τὴν γλῶσσαν θεωροῦσιν ὡς φυσικὸν ὃν ἀναπτυσσόμενον κατὰ τινὰς ἐσωτερικοὺς νόμους. Καὶ ἐνταῦθα, ὡς εἰκός, φαντάζονται ὅτι πᾶσα διατάραξις τῆς ἀναπτύξεως ταύτης εἶναι ἀτύχημα. Ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς ἀπὸ πολλοῦ γινώσκουμεν ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι καθεστὼς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας συνδεδεμένην στενότερα μετὰ σύμπαντος τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κοινωνίας. Ὁ πολιτισμὸς οὕτως γίνεται κατ' ἀνάγκην αἷτις τῶν ἀναμιξεῶν καὶ πασῶν τῶν τοιούτων διαταράξεων δι' ἃς οἱ ῥωμαντικοὶ παραπονοῦνται. Ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι ὑπάρχει πανίσχυρος δηλ. κατὰ τὸ ἐκπολιτιστικὸν αὐτῆς περιεχόμενον πανίσχυρος, ἀρχαία Ἑλληνικὴ κάλλι-τεχνικὴ γλῶσσα, δὲν δύναται νὰ παραγκωνισθῇ. Ἐξ αὐ-

τῆς δὲ θὰ ἐξαρτᾶται ἡ ἀνάπτυξις τῆς νεωτέρας γραπτῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων. Τοῦτο ὡς πρὸς τινα μὲν εἶναι δυσ-ἄρεστον, ὡς πρὸς ἄλλα δὲ εἶναι εὐχάριστον, ἀλλ' ὅπως δὴποτε δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄλλως».

«Ἐπίσης ἐπέστειλέ μοι ὁ ἀείμνηστος. H. Gelzer τάδε.

«Εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ διαφέροντος καὶ πολυτίμου βιβλίου σας, συμφωνῶ πρὸς ὑμᾶς πληρέστατα... Ἡ χρῆσις καθαρεύοντος λόγου εἶναι ἀληθῶς εἰπεῖν τὸ ζωτικὸν στοιχεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἐκάστοτε δοάκις τὸ ἔθνος ἐμφανίζεται μετὰ νέας ζωῆς συνεμφανίζεται καὶ ἡ χρῆσις καθαρεύοντος λόγου. Ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς, ἐπὶ τοῦ Ἀδριανοῦ Ἀρριανὸς καὶ ὁ ἡ σκολὴ Ἀττικιστῶν, ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Προκόπιος καὶ λοιποί, ἐπὶ τοῦ Νικηφόρου καὶ Τομιση, Λέων ὁ Διάκωνος κλπ. ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν Ἄννα καὶ ἄλλοι πολλοί, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀναγεννήσεως εὐαρίθμητοι, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ὁ Κοραῖς καὶ ἄλλοι πάμπολλοι. Κατὰ τοιοῦτου νέφους μαρτύρων ἀξιοῦσι οἱ γραμματισταὶ οὗτοι, γυμνοὶ πάντες ἱστορικῶς πνεύματος, ν' ἀνταχθῶσι· θὰ θρασυθῶσι ἐπὶ τοῦ roche de bronse τῆς ἔθνικῆς συνειδήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

«Ἵμῖν δὲ προμάχῳ τοῦ περιποθήτου καὶ ἀγαπητοῦ μοι ἔθνους τῶν Ἑλλήνων λέγῳ maeste virtute....»

«Ὁ δὲ κ. Willh Schmidt ἐκ Τυβίγγης γράφει «...Μετὰ πολλοῦ διαφέροντος καὶ ἐπιδοκιμασίας ἀνέγνων τὰς ἐπὶ τῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων στηριζόμενας καὶ συνετάς ὑμῶν ἀποδείξεις περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι. Τούναντίον δὲ οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ εὐχαριστηθῶ πρὸς τὸν πόλεμον τοῦ κ. Krumbacher ἐναντίον φυσικοῦ καὶ ἱστορικοῦ καθεστῶτος, καὶ ἂν ἀκόμη τοῦτο αἰσθηματικῶς ἴσως ἠθελεν ἀπαρέσκει».

Σ. ΤΡΑΧΙΑΝΣ

ΚΡΗΤΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Κρήτη—Σιδῶν. — Μῦθος Εὐρώπης

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Αἱ Φιλισταῖκαὶ λατρεῖαι ἐμφανίζονται μολᾶταστα ἐν τῇ ἱστορικῇ Κρήτῃ ἀναμεμιγμέναι καὶ ἐξομοιωμέναι μετὰ τῆς λατρείας τοῦ Σιδωνίου ἱεροῦ τῆς Ἀστάρτης. Κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱερὰν παράδοσιν, ἥτις ὅμως μόνον κατ' εἰκασίαν δύναται νὰ ἀποκαταστή, ἡ Σιδωνία θεὰ ἡρπάγη ἐνφ' ἑδρεπεν ἄνθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Ἀδου, ὅστις, ὅπως συχνάκις ἐν ταῖς Φοινικικαῖς λατρείαις, παρίσταται ἐν μορφῇ ταύρου, ἤχθη πέραν τῆς θαλάσσης, ἐφυλάσσετο ἐν τῇ σπηλαίῳ ὑπὸ τοῦ δράκοντος Τυφῶνος καὶ τινος κυνός, ἀλλ' ἡλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Κάδμου καταδαλόντος τὸν Τυφῶνα. Καδμῖλος Κάδμος, ὁ ὑπηρέτης τοῦ θεοῦ, εἶναι τὸ οὐράνιον πρότυπον τοῦ ἱερέως, ὅστις διὰ τινος ἐκκλησιαστικοῦ τυπικοῦ μυστικισμοῦ ἐπαναφέρει τὴν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Ἀδου ἀρπαγείσαν ψυχὴν. Εἰς τοῦτο ἐχρησίμευεν ἡ κροῦσις τῆς μυστηριώδους κιθάρας, ἧς αἱ χορδαὶ θὰ κατεσκευάζοντο ἐκ τῶν νεύρων τοῦ φονευθέντος Τυφῶνος, πρὸς τούτοις δὲ ὄργανα, ὧν ὁ προορισμὸς δὲν ἐξάγεται μετὰ βεβαιότητος ἐκ τοῦ μύθου· μία ἄρπα, ὅπως αὕτη καὶ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ Φοινικῇ λατρεῖᾳ καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς ἀναπτυχθείσαις ἱεραῖς παραδόσεσι ἀναφέρεται, καὶ ἐν δερμάτινον θυλάκιον, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες τὸ ἄντρον τοῦ Τυφῶνος καλοῦσι ἄντρον θυλακίου (κωρύκιον ἄντρον).

Ὡς σύμβολον τῆς ἀναστάσεως φαίνεται ὅτι ἐχαιρέτιζον τὴν ἐκ νέου ἐμφάνισιν τῶν δύο ἀστέρων, τῆς σελήνης καὶ τῆς Ἀφροδίτης, διὰ τῆς ὁποίας ὠρίζετο ἡ πιθανῶς ἀνὰ πᾶν ὄγδοον ἔτος τελουμένη ἐορτή. Ἀνὰ πᾶν ὄγδοον ἔτος δηλαδὴ ἐντὸς μακροτέρων περιόδων ἀνατέλλουσιν ἐκ τοῦ λυκόφωτος κατὰ τινὰ ἐσπέραν ὁ μηνίσκος τῆς νέας σελήνης καὶ ὁ Ἑσπερος σχεδὸν συγχρόνως ὀπισθεν τοῦ ἡλίου, καὶ ἐνεκα τοῦτου φαίνεται ὅτι ἐθεώρουν τὸν μὲν Κάδμον, ὅστις ἐπαναφέρει τὴν ἀρπαγείσαν θεάν, ὡς θεὸν ἡλίον, τὴν δὲ Ἀστάρτην, ἥτις συχνάκις ἀπεικονίζεται μετὰ τοῦ μηνίσκου τῆς νέας σελήνης, ὡς θεάν σελήνην, ὡς ἀδελφὴν τοῦ Ἑσπερου Ἀτυμνίου. Ἡ ἐκ νέου ἐμφάνισις τῶν δύο ἐξαφανισθέντων ἀστέρων εὐθὺς μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐσήμαινε πιθανῶς τὴν ἐναρξιν τῆς χαρμοσύνου ἐορτῆς. Ὅπως δηλ. ὅμοιαι Ἑλληνικαὶ παραδόσεις παριστάγεται καὶ αὕτη ἡ Φοινικικὴ μμητικῶς, καὶ μάλιστα, ὡς φαίνεται, οὕτως, ὅτι κατὰ τινὰ τῶν προηγουμένων τῆς ὁρατῆς νέας σελήνης σκοτεινῶν ἑσπερῶν ἐθρήνουν τὴν ἀρπαγὴν τῆς θεᾶς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, κατ' αὐτὴν ὅμως τὴν παραμονὴν τῆς ἐορτῆς ἐχαιρον ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ τῶν. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἡρμηνεύετο τοῦλάχιστον ἐν Κρήτῃ ἡ ἱερὰ παράδοσις, ἐνθα ἡ ἀρπαγείσα θεὰ ἐν καιρῷ τῆς ἐκλείψεως τῆς ἐτιμᾶτο ὡς Εὐρώπη, ἡ «σκοτεινὴ»⁽¹⁾, μετὰ δὲ τὴν ἐκ νέου ἐμφάνισιν τῆς πιθανῶς ὡς Παισιφάη (Παισιφάσσα), Περσεφά(ε)σσα, ἡ Ἰσως καὶ ὡς Τηλεφά(ε)σσα—κατὰ τὸ ὄνομα τοῦτο καλεῖται βραδύτερον ἢ μῆτηρ τῆς Εὐρώπης—καὶ ἐνθα ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Εὐρώπης Ἀτυμνίου ἐθρηνεῖτο⁽²⁾, ἡ ἐκ νέου ὅμως ἐμφάνισις τοῦ ὡς Ἑσπερου (;) ἐχαιρετίζετο.

Ἀρχικῶς τὸν μῦθον τῆς Εὐρώπης διηγούντο καὶ ἐν Κρήτῃ, ἐνθα ἰδίως ἐν Γόρτυνι παρὰ τὸν ποταμὸν τῶν νεκρῶν Ληθαίων ὑπὸ τὴν ἀειθαλὴ πλάτανον⁽³⁾ ἐνετοπισθήσαν οἱ γάμοι τῆς Εὐρώπης, ὁμοίως ὅπως ἐν Σιδωνί, ὡς ἐξάγεται ἐκτὸς πολλῶν ἱχνῶν ἐν τῷ μύθῳ τῆς Εὐρώπης, ἰδίως ἐκ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς Περσεφόνης· ὁ Κάδμος ἐτιμᾶτο ἐν μέρει ὑπὸ τοῦτο τὸ ὄνομα, ἐν μέρει ὑπὸ τὸ τοῦ Κρητικοῦ ἡλιακοῦ θεοῦ Περσεως, καθ' ὃν καλεῖται ἡ Περσεφάσσα ἢ Περσεφόνη⁽⁴⁾ ἡ «ἐν τῇ ἡλίῳ λάμπουσα», καὶ εἰς ὃν περιέρχονται ἡ ἄρπα καὶ τὸ δερμάτινον θυλάκιον, τελευταῖον ἱχνος τῆς μορφῆς ταύτης τοῦ μύθου παρέχει Ἰσως ὁ βραδύτερον ἐν Δῆλῳ ἐντοπισθεὶς μῦθος περὶ τῆς Ἀστερίας, τῆς ὑπὸ τοῦ Διὸς καταδιωχθείσης συζύγου τοῦ Πέρσου, ἐφόσον ἐπιτρέπεται νὰ παραβληθῇ αὕτη πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ Ἀστερίου Διὸς ἀρπαγείσαν Εὐρώπην. Ἀλλ' ὅμως ὁλόκληρον τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἱερᾶς παραδόσεως καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Κρήτῃ, ἐξ ἧς μεταδόθη εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἀπωλέσθη, καὶ ἐκτὸς τῶν κατωτέρω μνημονευθησομένων ἐπενεργειῶν ἐπὶ ἄλλων Κρητικῶν λατρείων, ἀποδεικνύει σχεδὸν μόνον «τὸ ὅρος τοῦ θυλακίου», τὸ Κωρύκιον ἀκρωτήριον, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς νήσου διηγούντο περὶ τῆς καταδράμασεως τοῦ Τυφῶνος ὑπὸ τοῦ Κάδμου. Ἐπειδὴ ὁ ἀπαγωγὴς τῆς Εὐρώπης εἶχεν ἐξομοιωθῇ πρὸς τὸν Δία καὶ πρὸς τοῦτοις ὁ μῦθος εἶχε λάβει δευτερεύουσάν τινα ἀστέρην σχέσιν, ὅπως ἐμφαί-

νει τὸ ἐν Κρήτῃ ὄνομα τοῦ Διὸς λατρευμένου ὡς Ἀστερίου, καθ' ὃ καλεῖται ὁ θνητὸς σύζυγος τῆς Εὐρώπης, εἶχε καταστῇ περιττὴ μετὰ τῆς σχέσεως πρὸς τὸν Ἀδην καὶ ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἀρπαγείσης ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ. Ὑπὸ τὴν ἡλαιομένην ταύτην μορφήν ὁ μῦθος τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, περὶ ὧν ἔχομεν ἄμεσον εἶδωλον, παριστάνεται ἢ ἀναφέρεται λίαν συχνὰ ὑπὸ τῆς πλαστικῆς τέχνης καὶ τῆς ποιήσεως, καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἐτελοῦντο κατόπιν τὰ Ἑλλότια, ἐορτὴ τις λαβοῦσα τὸ ὄνομα ὡς φαίνεται ἐκ τινος Φοινικικῆς λέξεως σημαίνουσης παρθένον, κυρίως χαρακτηριζούσης τὴν Εὐρώπην, κατὰ τὴν ὁποίαν περιέφερον μέγαν κλάδον μύρτου, ὅστις ἐκάλυπτε τὰ σκέλη τῆς ἡρώδους. Ἀλλ' ὅμως πολὺ σπουδαιότερα ἢ ὅσον διὰ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως τῆς Εὐρώπης ὑπῆρξεν ἡ εἰσαγωγὴ τῆς Φοινικικῆς λατρείας διὰ τῶν ἀλλοιώσεων, ἃς αὕτη προσέκαλεσεν ἐν τῇ λοιπῇ Κρητικῇ λατρείᾳ. Ὡς σύζυγος τῆς Εὐρώπης παρίσταται ὁ Ζεὺς τοῦ Ἰδαίου ἀντροῦ πεπρωκισμένος μετὰ τῶν χαρακτήρων τοῦ Φοινικικοῦ θεοῦ τῶν νεκρῶν. Ὁ Ζεὺς θεωρεῖται ὡς ὁ ἐν τῇ βάθει κυβερνῶν θεός, ἐξ οὗ ἀνεπτύχθη βραδύτερον ἢ ἰδέα περὶ τοῦ τάφου τοῦ ἐν τῇ ἀντρῷ· τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐθεωρεῖτο ὡς εἰσόδος τοῦ Ἀδου, διὰ τοῦτο ἐδείκνυνον παρ' αὐτὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦτου δένδρα, λεύκην ἢ ἱτέαν. Ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας (Τ. 178) φαίνεται ὅτι γνωρίζει ἱερὰν τινα παράδοσιν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἐθίμου τῆς εἰς τὸ ἄντρον καταδάσεως, ὅτι οἱ ἀπὸ τοῦ Μίνως καταγόμενοι ἱερεῖς ἐλάμβανον ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀντρῷ συνεντεύξεις μετὰ τοῦ Διός. Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ ταυροκεφάλου, ἀνθρώπινα θύματα ἀπαιτοῦντος Μινωτάουρου, ὃν κατὰ μεταγενεστέραν παράδοσιν ἐγέννησεν ἡ Παισιφάη μετὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἀποσταλέντος ταύρου, συνδέεται πιθανῶς, ὅπως καὶ ἡ παράδοσις περὶ τοῦ πνίγοντος ἀνθρώπου, χαλκοῦ Τάλω, ὃν ἀπέκτεινεν ἡ Μήδεια διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἡλαυ, πρὸς εἶδωλον τοῦ Διός, οὕτως τὸ ἐπιθετὸν Ἀστερίος, ὅφ' ὃ ἐτιμᾶτο ἐν Κρήτῃ, ἀποδίδεται κατ' ἀκολουθίαν καὶ τῷ Μινωτάουρῳ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΛΕΥΚΗ ΜΑΧΗ

Ἀφιερῶνται τῇ καλλιτέχνιδι
τοῦ χρωστήρος Δεσποινίδι Τζένη
Βασιλείου.

§. Παγερὸν τοῦ βορρᾶ φύσημα πνέοντος μέσα εἰς τὸ σιμόφως μολυβδοχρόων συνάψων προηγείται τῆς λευκῆς μάχης, τῆς σπαρακτικῆς καὶ ἀκαθέκτου. Ὀλίγα τρυφερά φύλλα τολμηρῶς ἐμφανισθέντα πρὸ μικροῦ σφαδάξουν λιποφύχοντα εἰς τὸ παγερὸν αὐτὸ φύσημα ἀδύνατα νὰ ἀμυνθῶσι.

§. Ἐοίγησεν ὁ βορρᾶς πρὸς στιγμὴν καὶ σιγὴ ἐπίσημος ἐγκλείουσα τὸ θλιβερὸν τοῦ χειμῶνος μυστηρίου προαγγέλλει κατὰ φοβερὸν ἐν τῷ τραγικῷ μεγαλείῳ του λαμβάνον τὴν γένεσιν ἐκαὶ ἐπάνω εἰς τὸ μολύβδινον στέρεμμα.

§. Οἱ πρασινοῖς ἀγροὶ οἱ ἀναδεικνύοντες μὲ τὰς βαθεῖας φωτοσκιάσεις τῶν τὴν πολὺπλοκον καὶ ἀφρώδη θαντέλλαν τῶν ἀνθῶν αὐτῶν ἀπλουμένων ἀνθηφόρων τῆς ἀμυγδαλῆς κλάδων ἀναμένοναι καὶ αὐτοὶ ἐπαναλαμβάνοντες μὲ τὴν ἐλαφρὰν φρικίαν τῶν φύλλων τῆς πᾶσι τὴν μυστηριώδη φωνὴν τῆς φύσεως «σιωπῇ!».

§. Καὶ ἰδοὺ ἀπὸ τῶν νεφῶν κατέρχεται σιμῆνος ἐχθρῶν παλλεύκων καὶ ἀρχαί· ὁ ἀγὼν ὁ ἀνισος τῆς ἐξοντώσεως καὶ τῆς αὐτοσυντηρησίας. Λευκὸς ὁ ἐχθρὸς, λευκοὶ καὶ οἱ δεχόμενοι τὴν ἀγρίαν ἐπίθεσιν κατὰ τὴν ποιητικὴν αὐτὴν μάχην ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰν λείπουν οἱ νεκροὶ οὕτε καὶ οἱ τραυματίαι.

§. Σταγόνες ὕδατος πατηγμέναι εἰς λευκάς πολυγωνικάς σφαῖρας

(1) Τοῦ εὐρωπαϊκοῦ συνωνύμου καὶ πιθανῶς τοῦ αὐτοῦ θέματος μετὰ τοῦ εὐρώπης γίνεται χρῆσις ἐπὶ ὑπογαίων σπηλαίων.

(2) Solin. 11,9. Idem Gortynii et A[t]hymnium colunt Europae fratrem: ita enim memorantur, videtur hic et occurrit, sed die iam vespertino angustiore se facie visendum obberens.

(3) Ἐπὶ νομισμάτων τῆς Γόρτυνος ἡ Εὐρώπη κάθηται ἐπὶ τινος δένδρου, ὡς πιστεύεται, τῆς πλατάνου.

(4) Et. Gud. 462 Περσεὺς καλεῖται ὁ ἡλίας καὶ ἐξ αὐτοῦ Περσεφόνεια ἡ ἀνάδοσις τοῦ σίτου ἢ ἀπὸ τοῦ ἡλίου γενομένη.

ἀποτελοῦσι τὰς ἀτάκτους τοῦ ἐχθροῦ τάξεις, πάλαικα καὶ ὑπορρέ-
δινα πέταλα, θροσερά ὡς ἡ σὰρξ βρέφους, ἁρμονία καὶ ποιήσις χρω-
μάτων καὶ λεπτόν μεθυστικόν ἄρωμα ἀποτελοῦσι τὸ ἑρπύδιον σῆμα τῶν
προσβαλλομένων. Ἡ χάλαζα ἡ ψυχρά καὶ ἀσπλαγχνός ἀπ' ἐνός, ἡ
ἀμυγδαλῆ, ἡ ἀνθισμένη ἀμυγδαλῆ ἀπ' ἑτέρου, τὴν ὅποیان ἐξυμνεῖ
ἀείποτε ἡ λῆρα καὶ ὁ χρωστήρ τοῦ καλλιτέχνου καὶ ἡ τις ἐσταψε τὸ
μέτωπον τῆς λαϊκῆς Μούσης.

Σ. Οἱ ἄνισοι ἐχθροὶ συμπλέκονται ἐπὶ τῶν παλλεύκων τῆς ἀμυγδα-
λῆς κλάδων καὶ ἡ νίκη ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐκκλίνειν ὑπὲρ τοῦ
ἐπιπεσόντος ἐχθροῦ. Καὶ ἐνῶ κυλίσονται χαμαὶ νεκροὶ καὶ τραυματῆαι
μετὰ τῶν νικητῶν ἐν ποιητικῇ συνδυασμῷ, εἰς τὸ μολυβδόχρον κανὼν
ἐξασκούμεθον νὰ πίπτωσιν ὡς νεκραὶ πάλαικα χρυσαλλίδες τὰ θρο-
σερά ἁρωματώδη πέταλα διωκόμενα ὑπὸ τῆς παγερᾶς ὀρνιθολογῆς χα-
λάζης.

Σ. Λευκὸν στρώμα παγετοῦδης ἀμα καὶ ἀνιόντων καλύπτει τὸ ὄργαν
ἐθαψος καὶ μετ' ὀλίγον διασπέρσεται ἐκ τῶν τρυφερόντων χρυσάλλων
ρεῖ πολυσχιδῶς διὰ μέσου τῆς πύας.

Σ. Ὁ θάνατος ἐνοὶ τώρα ἐχθρός καὶ φίλος ὑπὸ τὸν κοινὸν Νόμον
τῆς φύσεως καὶ ἡ φύσις, ὡσεὶ σατυρίζουσα τὴν πρὸ αὐτῆς ἀδυναμίαν
τῶν ἰσχυροτέρων, δίδει τὸν θάνατον πρῶτον εἰς τὴν πρὸ ὀλίγου νικη-
φόρον χάλαζαν, ἐνῶ τὰ θροσερά τῆς ἀμυγδαλῆς πέταλα στολίζουν
τὸν ποιητικὸν τοῦ νικητοῦ θάνατον.

Ἀρτεμισία Φ. Ντόκου

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΥΡΟΣ ΕΝ ΤΩ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩ

Ἐν τῷ μέσῳ ὀρίζοντος ὕψηλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ εἰς τὴν
κορυφὴν τοῦ ἑναντι τοῦ ἱεροῦ Ἀγριλαίου ἄλσους λόφου
ἐκείνῳ ἡ ἀρχαία πόλις Ἐλυρος, δεσπόζουσα τῶν πέριξ δια-
φόρων ταπίων, λοφίσκων καὶ ὄρεων, ὑπερηφάνως ἐν τῷ μέσῳ
ἰσταμένη ἐν μαγευτικῇ θέσει, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ παρατηρητὴς
βλέπει ἐλευθέρον ὀρίζοντα, κυμαίνοντον ὑπεράνω τῶν ἐν
τῇ θαλάσῃ νεφελῶν καὶ ἐξισούμενον μετὰ τὰ ὕψηλά λευκὰ
ὄρη, τὰ ἑναντι ἀπολήγοντα. Ἡ Ἐλυρος ἐν τῇ παναρχαίᾳ
Πελασγικῇ ἐποχῇ διετέλει εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ ἐπι-
κοινωνίαν μετὰ τῶν τότε πεπολιτισμένων τῆς Ἀσίας λαῶν,
ὧν τινων τὰ πλοῖα ἐλμυνίζοντο ἐν τῇ Συρίᾳ, Ἐλυραϊκῇ ναυ-
στάθμῳ ἔνθα Φοίνικες, Φρύγες, Αἰγύπτιοι καὶ Πέρσαι εἶχον
εἶδος ἀποικίας ἐμπορικῆς καὶ πολλάκις μέχρι τῆς Ἐλύρου
ἀνῆρχοντο. Κατὰ τὸν Edmundi Petruchioti διακρίνομεν
τρεις περιόδους πολιτικῆς ἐν Ἐλύρῳ, τὴν Πελασγικὴν ὅτε
ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἐλυραίων ἦτο ἐφάμιλλος τῶν ἀκμαζόν-
των Ἐθνῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὑπέρτερος πασῶν τῶν ἄλ-
λων πόλεων τῆς Κρήτης, τὴν Ἑλληνικὴν ἢ Ἐλυροκρητι-
κὴν καθ' ἣν περίεσον ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ
ναυτιλία ἠδυσήθησαν σημαντικῶς. Ἡ πόλις ἐκ τοῦ πρὸς
βορρᾶν λόφου ἔνθα ἦσαν τὰ Πελασγικὰ τεῖχη ἐπεξετάθη
πρὸς τὸ δυτικὸν καὶ πρὸς νότον, πλουτισθεῖσα δι' οἰκοδομῶν
καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων ἀξίων λόγου, ὁ πληθυσμὸς τότε
τῆς Ἐλύρου ὑπερέβη τὰς τεσσαράκοντα χιλιάδας. Ἡ βιο-
χανία τῶν Ἐλυραίων ἦτο σπουδαιότατη, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ
ἦτο περιζήτητος καθ' ἅπαν τὸ Πανελλήνιον, ἡ γλυπτικὴ
καὶ τεκτονικὴ ἦσαν λίαν διαδεδομέναι. Ἡ χαλκόπουρος καὶ
χρυσόκερος ἔλαφος τῆς Ἀρτέμιδος κατεσκευάσθη ἐν Ἐλύ-
ρῳ, ἐπίσης κατεσκευάσθη ἡ χαλκίνη αἰξ' ἡ τις ἀνέθρεψε τὸν
Φιλοκίδην καὶ Φιλάνδρον, τέχνη τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς
εἰς τοὺς ῥύακας τοῦ Ἀγριλαίου ἄλσους βιούσης Ἀνακαλί-
δος νόμφης, ἐπίσης κατεσκευάσθη τὸ λαμπρὸν ἄγαλμα τοῦ
Ἀπόλλωνος καὶ κατ' ἀπομίμησιν μικρὰ λαξευτὰ ἀγαλμά-
τια, ἐμφαίνοντα τὸν ἥλιον, δι' ὧν περιεκοσμεῖτο τὸ ἑναντι
τῆς Ἐλύρου ἄλσος. Μετὰ τὰ ἀναθήματα ταῦτα τὸ μαντεῖον

τῶν Δελφῶν διὰ χρησιμοῦ ἐκῆνυρε βασιλέα τῆς Ἐλύρου
τὸν ἡμίθεον Φιλάνδρον, ἀποσπᾶσαντα τὴν Ἐλυρον τοῦ βασι-
λείου τοῦ Μίνως, κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους ὠκεοδόμη-
θησαν τὸ Θέατρον καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἕτερα
λαμπρὰ ἔργα. Ἡ τρίτη περίεδος τοῦ Ἐλύρου ἐκλήθη Ρω-
μαϊκὴ, ἀλλ' ὁ C. Seguer διαμαρτύρεται ἐναντίον τῆς τοι-
αύτης ὀνομασίας, διατεινόμενος ὅτι, κατὰ τοὺς χρόνους τού-
τους ἐθαύμαζεν ὁ Ἀγρίλιος ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Φι-
λάνδρου, ὅστις ἀνῆγειρεν ἀνδριάντας τοῦ τε Φιλοκίδου καὶ
Φιλάνδρου καὶ ἐλάτρευεν αὐτοὺς ὡς ἡμίθεους καὶ ἐπομένως
ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἐλύρος συν-
έβη νὰ σχετισθῇ τοσοῦτον μετὰ τῶν Ρωμαίων, ὥστε καί-
τοι διετέλει ἀείποτε Ἑλληνικὴ πόλις, πρὸς ἐπίτασιν ἔλαβε
μεγάλως εὐεργεσίας παρὰ τῶν Ρωμαίων, οἷον τὸ περί-
φημον Ἐλυραϊκὸν ὁδραγωγεῖον, ἐν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων
ἔργων τῆς ἀρχαίας Κρήτης καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τοὺς
χρόνους τοῦ σκληροῦ δικητοῦ Κοίντου Μαιέλλου τῆς Κρή-
της μόνον ἢ Ἐλυρος δὲν ἐδοκίμασε τὰ βράσανα τῆς τυραν-
νοκρατίας τῶν Ρωμαίων. Τοῦτο θὰ δεიχθῇ ἐκ τῆς ἐπομένης
ἱστορικῆς ἀφηγήσεως. Κατὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον ἐκστρατείαν
τοῦ μεγάλου τῆς Ρώμης στρατηγοῦ Πομπηίου, καθὼς λέγει
ὁ Van De Berche, οὗτος ἐπεθύμησε νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ
τινας πόλεις τῆς Κρήτης, καθ' ὅτι διέτρεφεν ἐνθουσιασμὸν
πρὸς τε τὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα τῶν Κρητῶν. Λέγεται ὅτι ἐν
Ἐλύρῳ διέμεινεν 15 ἡμέρας, ἐξήγησε δὲ πολλάκις νὰ ἀνα-
παρασταθῇ ἐν τῷ Θεάτρῳ τοῦ Ἀπόλλωνος ἡ Ἀρπαγὴ τῆς
Ἀριάδνης. Πανταχόθεν τῆς Κρήτης συνέρρευσαν νὰ ἰδῶσι
τὸν Πομπήιον, καθ' ἐκάστην ἐτελοῦντο ἑορταὶ καὶ θυσίαι
πρὸς τιμὴν τοῦ Κρητῆ καὶ Ρωμαῖοι ὅμοι ἐχόρευον τὸν
πυρρίχιον, αἱ δὲ Παρθέναι ἐφαλλον διάφορα ἄσματα καὶ
ἐν τέλει τῆς σκηνῆς ἡ ὠραιότερα ἐδίδοι στέφανον εἰς αὐτόν.
Συνέπεσεν ἡ τῇ ὠραιότητι προσεζέχουσα μονογενὴς θυγά-
τηρ τοῦ Ἀγριλίου νὰ δώσῃ πολλάκις στέφανον εἰς τὸν
Πομπήιον· ἐφαίνετο σοδὰρ καὶ λίαν συμπαθὴς, ὠνομάζετο
δ' Εὐρυάνθη. Ὁ Πομπήιος ἐδήλωσεν ἐπισήμως ὅτι ἀπεφά-
σισε νὰ τὴν λάβῃ σύζυγόν του, ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς
τῆς Εὐρυάνθης ὅτε τὴν ἀπεχωρίζετο συνεκίνησαν τὸν εὐ-
γενὴ Ρωμαῖον, ὥστε παρέλαβε μαζὶ καὶ τοὺς γονεῖς τῆς.
Μετὰ τὴν εἰς Ἰταλίαν νικηφόρον ἐπάνοδόν του ὁ Πομπήιος,
τοσοῦτον ἡγάπα καὶ ἐσέβετε τὴν σύζυγόν του, ὥστε ἐνῶ
διετέλει βαρέως ἀσθενής, διέταξε καὶ κατεσκευάσθη μεγα-
λοπρεπῆς ἀνδριάς τῆς Εὐρυάνθης. Δυστυχῶς τοσαῦτα νῆκαι
κατορθώματα στρατηγικὰ θαυμάσια, ἅτινα ἔδρεψεν ἐν
τῇ Ἀνατολῇ ὁ Πομπήιος, δὲν ἡμποδίσαν νὰ ἐκδιωχθῇ ὑπὸ
τοῦ Καίσαρος καὶ νὰ φύγῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔνθα ἐφο-
νεύθη ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων. Ἡ Ἐλυραία Εὐρυάνθη ἀναρ-
ρώσασα τελείως, μολοντί ὁ Καίσαρ ἐπεθύμισε νὰ τὴν λάβῃ
σύζυγόν του, ἔλαβε δηλητήριον καὶ ἀπέθανε, γράψασα:
«Ἀποθνήσκω Κρήσας καὶ γυνὴ τοῦ Πομπηίου». Ὁ Καίσαρ
ἐθαύμασε, ἡ δὲ Σύγκλητος τῆς Ρώμης ἐπένθησε καὶ ἔδρου-
σεν εἰς τὸ Καπιτώλιον τὸν ἀνδριάντα τῆς Εὐρυάνθης. Σή-
μερον ἀμυδρὰν τινα εἰκόνα τῆς ἀρχαίας εὐκλείας τῆς Ἐλύ-
ρου βλέπομεν, καθ' ὅτι κατεστράφη ὑπὸ τῶν σεισμῶν καὶ
τῆς διαρρεῦσεως τοῦ μεγάλου χρόνου. Τὸ μέγα δὲ καὶ Ρω-
μαϊκὸν ὁδραγωγεῖον ἀνεκαλύφθη πρὸ χρόνων, ὅπερ μετὰ
τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ἡ τις διδάσκει ὅτι ἡ θυγάτηρ τοῦ
Καίσαρος καὶ σύζυγος τοῦ Πομπηίου ἦτο ἀπιστος καὶ τὴν
διεζεύχθη, δίδουσι σφραγιδα ἀληθείας ἀναμφισβήτητον περὶ
τῶν γεγραμμένων τῆς Ἐλύρου καὶ τῆς Ἐλυραίας Εὐ-
ρυάνθης.

ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΕΝΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Εἶναι καιρὸς π' ὠρράνεψε ἡ ἑακουσμένη κόρη,
 χρόνια διαβήκανε πολλὰ ποῦ ἔχασε τοὺς γονιούς της
 καὶ σήμερον εὐρίσκεται, εἶναι ἀρραβωνιασμένη
 μετ' τὸ λεβέντη Κωσταντῆ, τὸ γνιὸ τοῦ καπετάνιου.
 Οὐτὶ ἀδελφῇ, οὐτὶ ἀδελφῷ δὲν ἔχει ἡ καὶμένη,
 καὶ ἔχει γιὰ συντροφίαν της τὴν βιάγρις τοῦ σπιτιοῦ της.
 Ἡ βιάγρις εἶναι ἑκατό, νεράιδες τῶν μαδιάρων
 αὐτὲς γιὰ μόνη συντροφία εἶναι τῆς κορασίδος,
 αὐτὲς τῆς μαγερεύουνε, αὐτὲς τὴν ἐξυπνοῦνε,
 αὐτὲς λευκαίνουν τὰ παντὰ στὲς μαρμαρένιες γούρνες,
 γιὰ αὐτὴ μόνη δουλεύει, τὴν νύχτα, τὴν ἡμέρα,
 ἔχει νὰ φαίνη στ' ἀργαλλί, εἰς τὸ πλυτὸ τελάρο.
 Πάνω στὸ τρίτο πάτωμα, στὴν τρίτη παταρία,
 σὲ κάμερα ὁλόλευκη, σὲ μαρμαρένια σάλα
 μετ' παραθύρια εἰκοσι, τριγύρω εἰς τοὺς τοίχους,
 τόχει στεμένο τ' ἀκριβὸ καὶ ὠμορφο τελάρο.
 Γύρω στοὺς τοίχους κρέμονται ἄρματα ἀνδρειωμένων
 πιστόλες καὶ μακρὰ σπαθία, τουφέκια, γιταγάνια
 ὅλα μ' ἀσπρὶ πλουμιστά, μετ' διαμαντίνιες πέτρες
 γράφουν ἐπάνω ὀνόματα στὴν ἄκρη στὸ κοντάκι!
 Εἶν' ἄρματα παλαιὰ, ἄρματα' ἀποθαμμένων
 π' ἀπέθαναν ἀντρείστικα στοῦ πόλεμου τῆ μάχης
 σημεῖα τῆς παληκαριᾶς καὶ τῆς λεβεντοσύνης.
 Εἶναι τοῦ μαύρου κύρη της, τῶν μαύρων συγγενῶν της
 ποῦ πολεμῶντας μιά φορά μ' αὐτὰ τοὺς Βενετσιάνους,
 σκοτώθηκαν στὸν πόλεμο, στὴ ματωμένη μάχη.
 Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐνδοξο καὶ μαρμαρένιο σπίτι,
 μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐνδοξη καὶ θλιβερὴ ἱστορία
 ἔχει στεμένο τεχνικὰ τὸ ἀκριβὸ τελάρο.
 Εἶν' ὅλο ἐλεφάντινο, ὅλο φιλιππινέιο
 αὐτιά, μεριά καὶ σφικτιδες, πέταλα, κρεμαστάρια
 ἔχει τὸ κτένι ὁλόχρυσο μετ' ἀσημένια δόντια
 καὶ τὴν σαῖτα μάλαμα, διαμάντινα μασούρια.

* *

Γλυκὰ ξυπνᾷ κάθε πρωὶ ποῦ τὰ λευκὰ σενδόνια,
 ποῦ τὲς δαντέλλες τὲς χρυσὲς τὰ ἀπαλὰ κρεββάτια,
 ἡ κόρη ἡ πεντάμορφη, ἡ ἑακουσμένη κόρη.
 Δυὸ ὄρες γιὰ τὸ στολίσμα θέλει τὴν κάθε ἡμέρα
 μπρὸς στὸν διαμαντοστόλιστο κ' ὁλόχρυσο καθρέφτη,
 ἐνθ' ἡ νεράιδες δοῦλές της τριγύρω τραγουδοῦνε,
 «ντύσου στολίσου λυγρῇ, ντύσου στολίσου κόρη
 ντύσου μαλαμογέννητη κ' ἀσημολομισμένη
 »μὰ ἡ μαννα ποῦ σ' ἐγέννησε χρυσὸ ἦτον ἡ κοιλία της
 »μαλαματένιοι οἱ πόνοι της κ' ἄγγελοι τὰ παιδιὰ της»
 ντύσου στολίσου λυγρῇ ποδοπλασμένη κόρη
 »γιὰ νὰ φαίνης εἰς τὸ γαμπρὸ καλλιὰ ἀπ' ὅτι εἶσαι».
 Σὰ φθιάξῃ τὰ φορέματα καὶ τὴ στραβὴ χωρίστρα
 τὲς κάμερες σὰν ἄγγελοι μετ' χάρι κατεβαίνει
 κ' ἔρχεται κάτω γιὰ νὰ δῇ τὲς βρούσες, τὸ περιβόλι.
 Μαζεύει ρόδα ἀμάραντα, κ' ἀνθούς κορφολογαί
 νὰ κάμη πέτσες μετ' ἀνθούς, μανδήλια μετ' ῥόδα
 γιὰ νὰ δώσῃ τοῦ Κωστή ποῦ εἶναι εἰς τὰ ξένα
 κ' ἀπὸ βραδεῖα ὡς βραδεῖα τὸν περιμένει νύχθη.
 Τοῦ ἀνδρειωμένου Κωσταντῆ τ' ἀρραβωνιαστικοῦ της,
 τ' ὠμόρφονιού, τοῦ ἡλετουῦ ὅπου τὸν ἀγαποῦσε
 ποῦ θὰ τὴν πάρῃ μετ' ἑλὸν γυναικὰ του μιά μέρα.
 Αὐτὸς θὰ εἶναι ἄνδρας της κατὰ τὴν ἀρεσιὰ της
 γιὰτ' εἶναι ἄξιος κ' ὠμορφος γερός καὶ παληκάρι.
 Εἶν' ἕνας χρόνος σήμερον ποῦ ἔφυγε στὰ ξένα,
 ποῦ ἔφυγε στὸν πόλεμο, ποῦ πῆγε στὸν ἀγῶνα
 κ' ἀκόμη δὲν τῆς μὲννεσε τί γίνεται, τί κάνει.
 Καὶ μόνον ὅταν ἔφευγε στῆς ξενιτιάς τὰ μέρη
 τὰ μάτια του βουρκώσανε ποῦ τὴν συγκίνησι του
 γιὰτὶ καὶ κείνη μετ' αὐτὸν, μετ' πόνο μετ' λαχτάρια
 ποῦ θὰ διμῇ τὸν ἐρωτᾷ καὶ τότε θὰ γυρίσῃ.
 Βαστᾷ κεφιά καὶ φέγγει του, ποτήρια καὶ κερνὴ τον

κ' ὅσα ποτήρια τὸν κερνᾷ, τόσα λόγια τοῦ λέγει·
 «Μισοῦεις Κωσταντίνό μου καὶ τί μου παραγγέλλεις;
 «—'Αναστασιά μὴ θλίβεσαι καὶ μὴ παραπονᾶσαι»
 »ἄμε νὰ φαίνης τὰ προυκιά, τοῦ γάμου τὰ στολίδια
 »μ' ἐγὼ θὰ ἔλθω γρήγορα, γρήγορα θὰ γυρίσω
 »τοὺς γάμους μὲς νὰ κάμωμε, τοὺς τιμημένους γάμους».
 Ὁ ἕνας χρόνος πέρασε κ' ἔφθασε κ' ὁ ἄλλος
 καὶ ἡ καὶμένη 'Αναστασιά ἡ δακτυλιδωμένη
 τὸν Κωσταντῆ της καρτερεῖ, μετ' πόνο μετ' λαχτάρια.
 Σὰν στολισθῇ καὶ κτενισθῇ βγαίνει στὸ παραθύρι,
 καὶ μετ' πικρὸ παράπονο ἀρχίζει τὸ τραγοῦδι
 μετ' μιὰ χαρμόσυνη φωνὴ σὰν ἀπ' ἀγγέλου στόμα.
 »Βουνά γιὰ χαμηλώστε, κάμποι γιὰ ὑψωθῇτε
 »καὶ σὺ ἀρπάκτρα ξενιτιά ἔλα ὁδὲν ἐδόθε
 »νὰ δῶ τὸν Κωσταντίνό μου, τὸ δακτυλιδωτό μου.
 »Κωστή μου γίνου ἄετός, Κωστή μου γίνου ἀηδὼν
 »καὶ ἔλα μετ' τὴν ἀνοιξί, ἔλα τὸ καλοκαίρι
 »ἔλα τὸ γρηγορώτερα γιὰτὶ σὲ περιμένω».
 Φεύγουν οἱ χρόνοι φεύγουνε, διαβαίνουν οἱ μῆνες
 χειμῶνιδες καὶ ἀνοιξες, σειρὰ τὰ καλοκαίρια
 κ' ὁ Κωσταντῆς δὲν φάνηκε κ' ὁ Κωσταντῆς δὲν ἦνεν,
 οὔτε μετ' τὰ Μαγιαπρίλα, οὔτε τὸ καλοκαίρι.
 Καὶ ἡ καὶμένη 'Αναστασιά ἡ ἀρραβωνιασμένη
 στὸ παραθύρι καθεῖται τὰ χρόνια λογαριάζει.
 »Ἐφανε κ' ἐξύφανε τοῦ γαμου τὰ στολίδια.
 ποκαμισα μεταξωτά, πέτσες καὶ πατανίες
 ὅπου τὲς πλούμισεν αὐτὴ μετ' φρόνησι, μετ' γνώσι,
 μετ' ἀσημένια σύρματα, μετ' τὰ μαλαματένια
 καὶ μετ' ἀσπρὶ διαλεκτὰ, χιλιῶν λογιῶν μεταξία.
 Καὶ ὅλα εἶνε ἑτοιμα γιὰ νὰ γενῇ ὁ γάμος
 κ' ὅμως ἀκόμη ὁ Κωσταντῆς γυρίζει εἰς τὰ ξένα

Ἡράκλειον Νοέμβριος 1907

Κ. Γ. Λαγουμετζάκης

ΕΝΤΥΠΩΣΙΣ

ΑΠΟ ΧΑΝΙΩΝ ΕΙΣ ΛΟΝΔΙΝΟΝ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

VII

»ὦ! πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἡδυνάμην νὰ ἀποτυπώσω εἰς
 τοὺς ὀφθαλμούς μου τὴν ἑκπαγλὸν ἐκείνην ὠραιότητα ἔνα
 τὴν ἔχω πάντοτε πρὸ ἐμοῦ καὶ τὴν ἀναμνησκῶ μετ' τὸ πα-
 ρήγορον χῶμα, τὸ γυμνὸν τῆς ἀμοῖρου πατρίδος μας, τὴν
 βάσκανος δαίμων μισεῖ καὶ ἐμποδίζει νὰ χύσῃ τὴν ἐγκλει-
 σμένην εἰς τὰ σπλάγχχνα τῆς ὠραιότητος εἰς ἀτελείωτον πρα-
 σινάδα, εἰς ἐκτεταμένους καὶ εὐώδεις ἀνθῶνας, εἰς πυκνὰ
 φυλλώματα καὶ ἀπεράντους λειμῶνας!

Τὸ χῶμα τὸ ἐλληνικόν, τὸ αἰμοποτισμένον, πρὸς ὃ γλαυ-
 κὸς οὐρανὸς προσμειδᾷ καὶ τὸ ὅποιον ἡδὺ κλίμα περιθάλλ-
 πει, πόσον θὰ ἦτο ὠραῖον, πόσον θὰ ἦτο εὐεργετικόν καὶ
 ὠφέλιμον ἐὰν εἶχε πανταχοῦ τὴν βλάστησιν τῶν τόπων,
 τοὺς ὁποίους ἀφήνομεν ὀπισθὲν μας φεύγοντες μετ' τὴν ταχύ-
 τητά των 50 χιλιομέτρων καθ' ὥραν!

Αἱ Μοῦσαι δὲν θὰ ἐγκατέλειπον τὸν Ἑλικῶνα καὶ αἱ Νη-
 ρεῖδες τὰς λόχμας καὶ αἱ Νύμφαι τὰ ἄντρα! Πανταχοῦ θὰ
 ἐθαλίευν ἡ ὠραιότης καὶ τὸ κάλλος τὸ φυσικόν, τὸ ὅποιον
 ζωογονεῖ καὶ τρέφει, ὥθει πρὸς ἐμπνευσμένας συλλήψεις
 καὶ ὁδηγεῖ πρὸς μεγαλουργὰ σχέδια. Ἀλλ' οἶμοι! Τὰ ἐλ-
 ληνικὰ ἐδάφη εἶναι ἔρμαιον τοῦ πρώτου τυχόντος, ὅστις
 ἔχει ἀναφαίρετον δικαίωμα νὰ τὰ καύσῃ ὡς ἄσκις ἐξαγρωθῇ,
 ἢ νὰ τὰ ἀπογομνῶσιν ὡς ἄσκις θελήσῃ! Ποῖος δόλιος δαίμων
 μᾶς ἀποτυφλοῖ καὶ δὲν ἐννοοῦμεν ποτὲ νὰ ὑποτάξωμεν τὸ
 ἄθλιον ἐγὼ μᾶς εἰς τὸ ἐγὼ τῶν πολλῶν, νὰ συνδράσωμεν

τὴν ἀτομικὴν ὠφέλειαν πρὸς τὴν κοινὴν, νὰ διακρίνωμεν τὸ θεμιτὸν κέρδος ἀπὸ τὸ ἀθέμιτον; Πῶς ἐγεννήθημεν τοιοῦτοι εἰς αὐτὴν τὴν γῆν τὴν ζηλευτὴν, τὴν ὁποίαν ἡγάπησαν οἱ ἰδανικώτατοι τῶν θεῶν καὶ ὕμνησαν οἱ μέγιστοι τῶν ποιητῶν; Τί συνετέλεσεν ὥστε τὸ ἥπιον κλίμα τῆς, ὁ διαυγὴς οὐρανὸς τῆς, ἡ γοητευτικὴ ὄψις τῆς, τὸ θαυνοτολισμένο χῶμά τῆς, νὰ γεννήσῃ ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους ἀδιαφόρους πρὸς αὐτήν, ἢ τυράννους τῆς, ἢ καταστροφεῖς τῆς, ἢ ἀνατροπείς τῆς;

Ἀπεγομνῶσαμεν τὰ γόνιμα ἐδάφη τῆς, ἀπεξηράναμεν τὰς ὠραίας κοιλάδας τῆς καὶ τοὺς εὐγράμμους λόφους τῆς καὶ τὴν κατεστήσαμεν ἀκατάλληλον νὰ μας τρέφῃ, ἀδύνατον νὰ μας ἐνδυναμόνῃ.... Καὶ ἔπειτα καταλείποντες τὰ ὅσα τῶν πατέρων μας εἰς τὸ σκοτεινὸν μνημὶά των, τοὺς ναοὺς τοῦ θεοῦ μας, τὰ ἰδεώδη μας τὰ ἐθνικά, φεύγομεν μακρὰν εἰς ἄλλους κόσμους, ἵνα εὖρωμεν ἐκεῖ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κροίσου καὶ τὰς τραπέζας τοῦ Λουκούλλου! Ἐκεῖ εἰς τὰς ξένας χώρας ἔνθα ἀφθόνως καταναλίσκομεν τὴν ζωὴν μας καὶ θάπτομεν τὴν ὑπαρξίν μας θὰ βλαστήσωσι δένδρα τῶν ὁποίων τοὺς εὐχύμους καρποὺς δὲν θὰ γευσθῶμεν ἡμεῖς. Ἐκεῖ περιάγομεν ἀθλῶς τὴν δυστυχίαν μας, ἵνα εὐτυχίσωσιν ἄλλοι, ὑφιστάμεθα μυρίους ἐξευτελισμοὺς, ἵνα ἐξυψώσωμεν ἄλλους, ἀφήνομεν τὰ ὅσα μας ἵνα τὰ διαδρώσῃ τὸ ξένον ἔδαφος καὶ τὰ κλαύσῃ ἡ πατρίς μας ἢ πτωχὴ τὴν ὁποίαν ἀπογομνοῦμεν καὶ καταλείπομεν!.....

Φεύγει ἡ ἀμαξοστοιχία μὲ τὴν ἱλιγγιώδη ταχύτητά τῆς καὶ ὅ,τι ὠραῖον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ ἀνθρωπίνῃ φιλεργία καὶ ἡ ἀγαθὴ φύσις ἀντιπαρέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Δὲν μὲ γοητεύει πλέον τίποτε, ἀλλ' ὅ,τι βλέπω πληροὶ τὴν καρδίαν μου λύπης καὶ φθόνου. Εἰς πόθος δὲ γεννᾶται ἐν ἐμοί· νὰ ἡδυνάμην νὰ ἴδω μίαν πυχὴν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐκδιπλουμένην ἀνὰ μέσον τῶν ἐδαφῶν τῆς μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ παρελθόντος καὶ ἀφαιρούσαν τὸ κάλλος ὅπερ ἐκαλλιέργησεν ἐν αὐτῇ ὁ Ἑλληνικὸς νοῦς καὶ τὴν αἴγλην, τὴν ὁποίαν ἀφθόνως διεσκόρπισεν ἐκεῖ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα!.....

(Ἔπεται συνέχεια)

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἀξιότιμε κ. Διευθυντὰ τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος»,

Πρώτην ἤδη φορὰν μεταβὰς εἰς τὸ ἅγιον καὶ θεῖον ὄρος τοῦ Ἀθῶ ἐμεινα τῇ ἀληθείᾳ ἐκθαμβος πρὸ τῆς θέας τῶν τε φυσικῶν αὐτοῦ καλλονῶν καὶ τοῦ πλούτου τῶν ἐν ταῖς διαφόροις ἱεραῖς Μοναῖς τεθησαυρισμένων ἱερῶν ἀντικειμένων καὶ πολυτίμων κειμηλίων· διὸ καὶ ἐθεώρησα καλὸν περιελθὼν ἐξ εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ τὰ ἐν αὐτῷ ἱερά καὶ σεβάσματα· Τεμένη νὰ γράψω παροδικῶς λέξεις τινὰς περὶ αὐτοῦ, ἅς καὶ ἐπιστέλλω ὑμῖν μετὰ τῆς παρακλήσεως ὅπως καταχωρίσῃτε ταύτας ἐν τῷ ὑμετέρῳ περισπουδαστῶ περιοδικῷ.

Τὸ κεχαριτωμένον Ἅγιον Ὄρος, ὃν τὸ πάλαι Ἰερῶδες καὶ καπνώδες, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν πέριξ λαῶν τελουμένην λατρείαν πρὸς τιμὴν τοῦ μυθολογουμένου ἐκείνου εἰδώλου τοῦ Ἀθῶ (Ἀθῶρ), ἐξ οὗ φαίνεται καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβόν, ἐγένετο, ἂν ἡμέρας κατώκησεν ἐν αὐτῷ ὁ πρῶτος ἡσυχαστὴς καὶ κατοικιστὴς, ὅστις Πέτρος ὁ ἐπικληθεὶς Ἀθωνιάτης, ὄντως ἅγιόν, τίμιον καὶ μυροβόλον· οὐδὲ ἀμαρτάνει τις ἐὰν παραβάλλῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ὄρος Σινᾶ, ἐν ᾧ ἐδόθησαν τῷ Μωϋσῇ αἱ πλάκες τῆς Διαθήκης, ἢ πρὸς τὸ Κάρμηλιον, εἰς ὃ ἀναβὰς ὁ προφήτης Ἥλιος ἠύξατο πρὸς Κύριον καὶ ἐγένετο ὁ μέγας ἐκείνος ὑετός, ἢ τέλος καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ Θαβώριον

ὄρος, ἐφ' οὗ μετεμορφώθη ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς Νέας Διαθήκης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Τοῦτο ἀφιερῶν ἐν τὴν προστασίαν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐξωραίσθη ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν Βυζαντινῶν βασιλέων καὶ βασιλισσῶν διὰ πολλῶν καὶ μεγαλοπρεπῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Σκητῶν. ἐν αἷς διέλαμψαν ἐπὶ ἀρετῇ καὶ γράμμασιν οὐκ ὀλίγοι Μοναχοὶ καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ἐν αὐτῷ μετενεχθέντα πολλαχόθεν ἀπεταμιεύθησαν πολλὰ ἐν χειρογράφῳ πνευματικὰ προϊόντα τῆς προγονικῆς ἡμῶν σοφίας, διαφυγόντα οὕτω τὴν ἐπήρειαν καὶ λύμην τῶν τε πολιτικῶν χειμῶνων καὶ τοῦ πανθαμάτορος χρόνου. Ἐνταῦθα φυλάσσονται εὐλαβῶς νῦν παντοειδῆ ἱερά ἀντικείμενα καὶ γνήσια καὶ ἀληθινὰ ἱερά λείψανα πολλῶν ἁγίων, ἀναβλύζοντα ἀενάως μύρα πνευματικῆς εὐωδίας καὶ παρέχοντα ἰάματα τοῖς μετὰ ζεούσης πίστεως προσερχομένοις πιστοῖς. Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν ἱερὰν ταύτην ἀκρόπολιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὸ προπύργιον τοῦ Ἑθνους ἀπορεῖ ὄντως τί πρῶτον καὶ τί ὕστερον νὰ θαυμάσῃ, τὰς οὕτως ἀφθόνως ἐπιδαψιλευθείσας φυσικὰς καλλονὰς ἢ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν φυλασσομένων ἱερῶν ἀντικειμένων καὶ πνευματικῶν κειμηλίων; Τὸν ἐσωτερικὸν καλλωπισμὸν καὶ διάκωσμον τῶν ἱερῶν Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν ἢ τὴν ἀκριβῆ, ἐναρμόνιον καὶ κατανυκτικὴν τάξιν καὶ ἐπιτέλεσιν τῶν διαφόρων ἱεροτελεστιῶν, καθ' ἃς μεταρσιούμενός τις νοερῶς, ὡς ὁ Παῦλος μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐν αὐτῷ τῷ Παράδεισῳ. Καὶ ὁ θεολόγος καὶ ὁ ἱστορικός καὶ ὁ περιηγητὴς καὶ πᾶς ἐν γένει φιλόμουσος καὶ φιλοθεάμων ἐκεῖ περισσώτερον ἢ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πόθους καὶ τὰ ἰδανικά του, καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἀποκομίσῃ τὰς λαμπροτέρας καὶ ὠραιότερας ἀναμνήσεις τοῦ βίου του. Διότι ἐκεῖ θὰ εὕρῃ ὅχι μόνον ἐνάρετον καὶ ὄντως ἀγγελικὴν πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ φιλόφρονα φιλοξενίαν καὶ ἀκραιβῆ πατριωτισμὸν καὶ ἀγνὸν Ἑλληνικὸν πνεῦμα.

Ἀθῆναι

Γρηγόριος Νεοτσουδάκης

Ἀρχιμανδρίτης

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ

ὑπὸ ΝΙΚ. ΑΝΤ. ΠΑΠΑΔΑΚΗ δικηγόρου

«Τὰποθέγματα ἀγράφου
φωνῆς ἐστὶν εὐστοχήματα».

Διογένης Λαέρτιος

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος)

466. Οἱ ποιηταὶ εἶνε ἐρασταὶ τῶν Μουσῶν καὶ οἵχι τῆς ἀληθείας.

467. Ἐὰν ὁ φίλος σου σοὶ ζητῇ συμβουλὰς, δίδε αὐτῷ ταύτας μετὰ προθυμίας.

468. Τὸ λογικὸν ὑποφέρει τὰ δυστυχήματα, τὸ θάρρος τὰ καταπολεμεῖ, ἢ δὲ ὑπομονὴ ὑπερνικᾷ αὐτά.

469. Τὸ νικᾶν ἑαυτὸν ἐστὶν ἡρωϊκόν, τὸ δὲ συγχωρεῖν θεῖον.

470. Τὸ εὐκολώτερον πρᾶγμα καυίσταται δυσχερές, ὅταν δὲν κάμνῃ τις αὐτὸ μὲ τὴν καρδίαν του.

471. Ὁ χρόνος, ὅστις φεύγει ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἡμῶν, φάινεται σταματῶν ἐν ταῖς λύπαις ἡμῶν.

472. Ἡ περιποίησις μᾶς κάμνει φίλους καὶ ἡ ἀλήθεια ἐχθρούς.

473. Ὁ κατώτερος τόπος εἶνε ἐκεῖνος, ἐνθὰ δὲν ἔχει τις φίλους.

474. Ὁ τολμηρὸς δύναται τὸ πᾶν, ὁ δὲ δειλὸς οὐδέν.

475. Ὁ κόσμος ἀνῆκει εἰς τοὺς ὑπομονητικούς.

476. Μεγάλη περιουσία, μεγάλη δουλεία.
 477. Ὁ ἔχων καλὸν γείτονα ἔχει καλὴν πρωΐαν.
 478. Εἶνε δυσκολώτερον νὰ διδάσκη τις ἢ νὰ μαθάνῃ.
 479. Ὁ μὴδὲν ζητῶν, οὐδὲν ἔχει.
 480. Ὁ λόγος καὶ ὁ λίθος ἀπαξ ἐκσφενδονιζόμενοι δὲν ἐπανέρχονται πλέον.
 481. Ὁ μὴ φροντίζων περὶ τοῦ ἔλπου του, ἀξίζει νὰ πηγαίνει περὶ.
 482. Κρείσσων ἐστὶν ἄρνησις εὐσχημος ἢ δῶρον σκαῖον.
 483. Αἱ καλὰ συναναστροφὰι διατηροῦσι τὰ καλὰ ἥθη.
 484. Αἱ ὥραιαι ἐσπέραι κάμινουσι τὰς ὥραιάς πρωΐας.
 485. Εὐκόλως δαπανᾷ ὁ εὐκόλως κερδίζων.
 486. Πᾶν ὅ,τι λάμπει, δὲν εἶνε χρυσός.
 487. Ἡ καρδιά λησμονεῖ ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ ὀφθαλμὸς δὲν βλέπει.
 488. Εἰς τὸ κλειστὸν στόμα δὲν εἰσέρχεται ποσὼς μυῖα.
 489. Ταχέως καὶ καλῶς οὐδέποτε συμβαδίζουσι.
 490. Προτιμότερον ἐν εἰρήνῃ ἐν ὧν ἢ ἐν πολέμῳ εἰς βοῦς.
 491. Ὁ μὴδὲν ἔχων μὴδὲν ἀπολλύσιν.
 492. Εὐκαιρία ἀπολεσθεῖσα δὲν ἐπανευρίσκεται.
 493. Ἡ χεὶρ τοῦ πτωχοῦ εἶνε τὸ βαλάντιον τοῦ Θεοῦ.
 494. Προτιμότερον νὰ δώσῃ τις εἰς ἐχθρὸν ἢ νὰ δανείσῃ εἰς φίλον.
 495. Ὁ καλοπληρωτὴς εἶνε κύριος τοῦ βαλαντίου τοῦ ἄλλου.
 496. Ἀγροῖκος ἐξηυγενισμένος δὲν γνωρίζει τὸν πατέρα του.
 497. Προτιμότερον ὀλίγον ἢ οὐδέν.
 498. Ὁ μὴδὲν γνωρίζων περὶ οὐδενὸς ἀμφιβάλλει.
 499. Ὁ τυφλὸς δὲν δύναται νὰ οδηγήσῃ ἄλλον τυφλόν.
 500. Ὁ βαδίζων προχωρεῖ.

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Παρ' ὅλον τὸν ψυχρὸν ἄνεμον καὶ τὰς πυκνὰς τῆς χιόνος νιφάδας ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου διεξήχθη ἐν σεμνῇ μεγαλοπρεπείᾳ ἡ σχολικὴ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν πανήγυρις. Ἐν τῇ θεάτρῳ τοῦ Δημοτικοῦ κήπου εἶχον συγκεντρωθῇ αἱ μαθήτριά καὶ μαθηταὶ πάντων τῶν Ἐκπαιδευτηρίων Χανίων καὶ Χαλέπας. Δάσος πυκνὸν νεανικῶν κεφαλῶν παρουσιαζεν ἡ εὐσταλὴς νεότης ἀπὸ τῶν βάθρων τῶν λαϊκῶν τῆς Βουλῆς θεωρεῖται ἀκροωμένη· ἦσαν ἐξ ἐνὸς μὲν μέρους τὸ Γυμνάσιον, ἐκ τοῦ ἄλλου δὲ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐνῶ ἐμπροσθεν αὐτῶν ἐπὶ ἄλλων θεωρεῖται ἐκάθηντο οἱ μαθηταὶ τῶν δημοτικῶν τῆς πόλεως σχολείων. Ἐπὶ τῶν ἐκατέρωθεν τῆς πλατείας θεωρεῖται ἦσαν αἱ μαθήτριά τοῦ ἀνωτέρου Παρθεναγωγείου, τοῦ Α'. Δημοτικοῦ παρθεναγωγείου Χανίων καὶ τοῦ τῆς Χαλέπας. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ πλατείᾳ ἀκροατῶν διεκρίνοντο τὰ μέλη τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Χοροφυλακῆς μετὰ τῶν λοιπῶν Ἑλληνῶν ἀξιωματικῶν καὶ πλῆθος κυρίων παρ' ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ ἀριθμὸς κυρίων τοσούτους, ὥστε οἱ τεταγμένοι πρὸς ὑποδοχὴν ἐκ τῶν διδασκόντων οὔτε κάθισμα οὔτε χῶρον ἠδύνατο νὰ διαθέσωσι, πολλὸς δὲ κόσμος μέχρι τῆς εἰσόδου ἀσφυκτικῶς συσπίζετο.

Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν κατήρξατο ὁ Γυμνασιάρχης τοῦ λόγου του διὰ τοῦτου ἀπετεινένο πρὸς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα, ὑπὲρ ἧς ἰδίᾳ ἡ πανήγυρις ἐτελεῖτο. Ἀντὶ τῶν ἐκ τοῦ ἀκένωτου θησαυροῦ, ὃν ἐν ἀθανάτοις ἀριστουργήμασι κατέλιπον εἰς ἡμᾶς οἱ πρόγονοι, ἀντὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν τῶν μαθημάτων, εἰς ὧν τὴν μελέτην ἐγκύπτουσιν οἱ μαθηταὶ ἡμῶν ἐν λόγῳ ἀδρῶ εἰς ἐννοίας καὶ πλήρει νοημάτων ὑψηλῶν, θιγνῶμεν δὲ διὰ τοῦ κάλλους τῆς ἐκφράσεως παρέσχεεν ὁ ῥήτωρ εἰς τὴν νεότητα πολυτίμους συμβουλὰς περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῆς καὶ ἡψάτο ὅλων ἐκείνων τῶν ζητημάτων καὶ τάσεων καὶ ιδεωδῶν, ἅτινα τὴν καρδίαν ἐξευγενίζουσιν, ἀνδρῶσι τὸ πνεῦμα, μορφοῦσι τὴν διάνοιαν καὶ πρέπει νὰ θερμάνουσιν—ὡς ἐθερμάναν πάντοτε—πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν καὶ διὰ καὶ Κρητικὴν.

Μετὰ τὸν λόγον ἐφάλησαν διάφορα ᾄσματα καὶ ἀπηγγέλλησαν μονόλογοι, διάλογοι καὶ ποιήματα ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἢ μαθητῶν τῶν διαφόρων σχολείων· τὰ ᾄσματα δὲ καὶ αἱ ἀπαγγελίαι οὕτω καταλλήλως διαδέχοντο ἀλλήλα, ὥστε αἱ ἀπ' αὐτῶν ποικίλαι ἐντυπώσεις ἀποτελοῦν σύνολόν τι ἁρμονικὸν καὶ εὐάρεστον. Καὶ τὰ ᾄσματα δὲ ἐξετελέσθησαν καλῶς καθ' ὅλον εἶπαι, καὶ τῶν ποιημάτων ἡ ἀπαγγελία ἦτο φυσικὴ καὶ ἀδίαστος. Ἐν τέλει δὲ παραστάθῃ ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου Χαλέπας δραμάτων τρίπρακτον ἐπιγραφόμενον «Οἱ ἐκδικηταὶ» κατὰ τὰ διαλείμματα τοῦ ὁποῦ διαφόρα ᾄσματα ἐφάλλοντο.

Ἡ πατριωτικὴ δ' αὕτη, οὕτως εἶπαι, λειτουργία, ἐν ἣ πάντα τὰ ᾄσματα καὶ ποιήματα ἦσαν πλήρῃ πατριωτικῆς ἐξάρσεως ἀποτελοῦντα ἁρμονικὸν σύνολον μετὰ τοῦ ἐμπνευσμένου λόγου τοῦ Γυμνασιάρχου, ἐλήξε διὰ τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου ὀλίγον πρὸ τῆς μεσημβρίας. Μετὰ ταύτην δὲ ὥρατον ἐπηκολούθησε θέαμα· ἡ ἐν παρατάξει ἐπιστροφὴ τῶν μαθητῶν προπορευομένης τῆς σημαίας τοῦ Γυμνασίου καὶ τῆς μουσικῆς τοῦ λαμπροῦ ἡμῶν Συλλόγου «Χρυσοστόμου», ἐν ᾧ πυκναὶ αἱ νιφάδες ἔρριχνον τοὺς ἐθέλεις τῶν ἡμῶν μαθητῶν.

Αἱ τοιαῦται σχολικαὶ πανηγύρεις, ἐν αἷς πάντα τὰ ἐκπαιδευτήρια συνηνωμένα παρίστανται (τοιαῦται δὲ ἀπὸ μακροῦ δὲν ἐγένοντο χρεόν), πολλὰ δύνανται νὰ ἔχωσι τὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Πρῶτον μὲν ἡ κοινὴ συνεργασία πάντων τῶν διδασκόντων δύνανται ἀπὸ τῶν τοιούτων καὶ εἰς ἄλλα νὰ ἐπεκταθῇ ζητήματα. Δεύτερον δὲ ἐπαυξάνουσι τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὸ σχολεῖον, κραταίους τὸ μαθητικὸν φρόνημα καὶ ἐξυψοῦσι καὶ εἰς τὰ ἔθνη τῆς κοινωνίας τὸ σχολεῖον καὶ προάγουσι ποικιλοτρόπως τὴν ἐν αὐτῇ τελουμένην ἐργασίαν.

* *

Ἡ ἐορτὴ τῶν Σχολείων ἐν Ρεθύμνῃ.

Ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ ἐτελέσθη ἡ ἐτήσια ἐορτὴ τῶν σχολείων καὶ ἐδῶ. Ὁ κατάλληλος πανηγυρικός ἐξεφωνήθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῶν ἱερῶν Πανος. κ. Μαξίμου Μαριαντωνάκη. Πολλοὶ παρήσαν ἐν οἷς οἱ Ὑποπρόξενοι καὶ ὁ κληρὸς. Μετὰ τὸν ἁγιασμὸν ὑπὸ τοῦ Θεοφιλέστατου Ἐπισκόπου Ρεθύμνης, ἐφάλησαν ὑπὸ καλλιφώνου χοροῦ μαθητῶν τοῦ Ἡμιγυμνασίου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ τῶν τεχνικῶν μαθημάτων κ. Γ. Γερακάρη, τετράφωνα, τρίφωνα, κλπ. ᾄσματα κατὰ ἄλλῃλα διὰ τὴν τελετήν. Ἐπὶ τῆς ἐφάλης τῶν μονόφωνων ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀν. Παρθεναγωγείου ὑπὸ τὴν τοῦ ἰδίου ἐπίδρασιν, καὶ ἐν ᾄσμα ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Δημοτ. σχολείου. Τὸ τέλος τῆς ὥρας ταύτης τελετῆς ἐπεσφραγίσθη ὑπὸ τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου. Δὲν δυνάμεθα διὰ τὸ στενὸν τοῦ φύλλου νὰ ἐπεκταθῶμεν πλεονέκτερον, ὅπως δύνανται ὅμως συγχαίρομεν τὸν Σύλλογον τῶν κ. κ. Καθηγητῶν καὶ Διδασκάλων, διὰ τὴν ὅλως πρωτοφανῆ ταύτην ἐορτήν, ἰδιαιτέρως δὲ συγχαρητηρίων ἀξίως εἶνε ὁ κ. Γερακάρης διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν διδασκόντων ὑπ' αὐτοῦ ᾄσμάτων.

Ρεθύμνον 31 Ἰανουαρίου

* ΕΛ . . . *

ΜΗΤΡΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

(Ἐκ τῶν τῆς ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΑΝΔ)

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Γ.

Ὁ Ἰούλιος δὲν ἠκολούθησε τὴν συμβουλὴν τῆς μητρὸς του, νὰ παύσῃ ἐθλονότι πλέον παίζων, ἀλλ' ἐξηκολούθησε νὰ παίξῃ καὶ εἰς διάστημα μικρότερον τοῦ ὅσον ἐχρειάσθη διὰ νὰ κερδίσῃ ὅσα ἐκέρδισε, τὰ ἀπώλεσε!

Περίλυτος, τεταπεινωμένος καὶ μετανῶν πικρῶς προσῆλθε καὶ ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας τῆς μητρὸς του καὶ τῇ ἐξωμολογήθη τὰ πάντα. Ἡ μητρικὴ καρδιά εἶνε πηγὴ ἀνεξάντλητος παρηγορίας καὶ συγγνώμης· ἔταν ὁ υἱὸς τῆς ἀντὶ νὰ ὁμιλῇ ὠλόλυξεν, ἐκείνη ἐξήτησε νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ, ἀλλ' ἡ προσπάθειά της αὕτη ὑπερέβαινε τὰς ἀδυνατίαις δυνάμεις της καὶ πληχθεῖσα ἐξ ἀποπληξίας κατέπεσε πρὸ τοῦ ἐν ἀπελπισίᾳ υἱοῦ της ἀναίσθητος. Οἱ προσκληθέντες δὲ διακεκριμένοι ἱατροὶ τὴν ἐπανεφέρουν εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλ'

φεύ! έντελώς παράλυτον. Ἐπί τινας ἡμέρας ὁ Ἰούλιος κα-
τῶρθωσε νά τήν συντηρήσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ των διὰ τῶν μικρῶν
προσῶν, τὰ ὅποια εἰσέπραττεν ἐκ τῶν συμπαικτιῶν ἐκεῖνων,
οὓς εἶχε δανείσει, ὅταν ἠϋπόρει, ἀλλ' ἔφθασε καί ἡ ἡμέρα
καθ' ἣν οὐχί μόνον δέν ἠδύνατο νά προμηθευθῇ πλέον χρή-
ματα, ἀλλὰ καί νά ἴδῃ τὰ ἐπιπλά των κατασχόμενα ὑπὸ
τῶν ἀνηλεῶν δανειστῶν του, τὸν δὲ οἰκοδεσπότην ἐπιτάσ-
σοντα αὐτὸν νά ἐκκενώσῃ τὴν οἰκίαν του!

Δὲν θὰ ἀποπειραθῶμεν νά περιγράψωμεν τὴν σπαραξι-
κάρδιον σκηνήν, τὴν λαδοῦσαν χώραν μεταξὺ τῆς παραλύτου
καί τοῦ υἱοῦ τῆς καθ' ἣν στιγμὴν οἱ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι
τὴν παρελάμβανον ὅπως τὴν μεταφέρωσι διὰ τῆς γνωστῆς
δημοτικῆς ἀμάξης εἰς τὸ Δημ. Νοσοκομεῖον. Μὲ βλέμμα
ἀπλανές, μὲ μεϊδιάμα ἐσχάτης ἀπελπισίας ἐπὶ τῶν χειλέων,
ὁ Ἰούλιος ἐξήτει ἐντὸς τῶν κενωθέντων ἐρμαρίων του νά
ἀνεύρῃ ἀντικείμενόν τι ἀξίας ἀναλόγου πρὸς πληρωμὴν ἀμά-
ξης, ἵνα μὴ μεταφέρῃ τὴν ἀτυχὴ μητέρα του διὰ τῆς ἀμά-
ξης τοῦ Δήμου, ὅτε διακρίνει εἰς μίαν γωνίαν στρογγύλον
τι ἀντικείμενον ὁμοιάζον πρὸς νόμισμα. Ἦτο τὸ γνωστὸν
πεντάδραχμον, τὸ ὅποσον εἶχε φυλάξει ἐκεῖ ὅταν ἐκέρδισε τὸ
λαχεῖον. Τὸ ἠσπάσθη παραφόρως ἐκπέμπων κραυγὴν πόνου,
κατήλθε τὴν κλίμακα ὡς παράφρων καὶ προσκαλέσας διερ-
χόμενον ἀμαξηλάτην ἐτοποθέτησε τὴν μητέρα του ἐν τῇ
ἀμάξῃ καὶ τότε εἶδεν ὅτι ἡ παραλυσία τῆς λατρευτῆς μη-
τρὸς ἐφθασε εἰς τὸν ἐγκέφαλον! Ἐστράφη πρὸς τὸν οὐρανὸν
καὶ «Θεέ μου, ἐφώνησεν ἔξαλλος, Σοὶ εὐχαριστῶ, διότι δὲν
θὰ ἐννοήσῃ τὸν θάνατόν μου».

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ ἀμαξηλάτης, ὁ ὁδηγῆσας τὴν μητέρα
τοῦ Ἰουλίου εἰς τὸ νοσοκομεῖον, διερχόμενος τυχαίως ἐκ τῆς
οἰκίας ἐξ ἧς τὴν παρέλαβε, παρετήρησε πλήθος συνηγμένον
καὶ κατελθὼν τοῦ ἐδωλίου του ἐπλησίασε καὶ εἶδε τὸν Ἰού-
λιον κείμενον ἐπὶ μιᾷ σανίδος ἄπνου.

«Τὸν μεταφέρω εἰς τὸν θάλαμον τῶν νεκρῶν ὅπου καί ἡ
μητέρα του εὐρίσκεται ἀπὸ εἰκοσι λεπτῶν, εἶπεν ὁ εὐσπλαγ-
χνος ἀμαξηλάτης, καὶ δίδω τοῦτο τὸ πεντάδραχμον, τὸ
ὁποῖον ἔλαβον πρὸ ὀλίγου παρ' αὐτοῦ διὰ τοὺς ἱερεῖς, ὅ-
τινες θὰ τοῦ ἀναγνώσουν τὰς νεκρικὰς εὐχὰς».

Τοιοιτοτρόπως τὸ πεντάδραχμον, τὸ ὅποσον ἔλαβεν ὁ Ἰ-
ούλιος παρὰ τῆς μητρὸς του, ἐχρησίμευσε νά τὸν ἐνώσῃ καὶ
νεκρὸν μετ' αὐτῆς.

Ὡ! σεῖς, οἱ ἀναγνώσαντες τὴν θλιβεράν ταύτην ἱστορίαν
τοῦ Ἰουλίου μὴ παίζετε ποτὲ τυχερὰ παιγνίδια!

Ν. ΚΑΡΔΑΤΑΚΙΣ

Ἀντιπρόσωποι «Κρητ. Ἀστέρος»

Ἐν τῇ νομῇ Ρεθύμνης

Ἀντων. Κ. Γερακάρης

Ἐν τῇ νομῇ Ηρακλείου

Γεώργ. Ν. Ζουρίδης βιβλιοπώλης καὶ
Στυλ. Παπαμαρκάκης.

Ἐν Ἀθῆναις

Ἐμμ. Ι. Λελεδάκης—Γραφεῖα «Νέου Ἀστέρος».

Παρ' αὐτῶν ἐγγράφονται συνδρομηταί, εἰσπράττονται
συνδρομαὶ καὶ πωλοῦνται φυλλάδια

ΣΕΙΡΑΙ τῶν φυλλαδίων τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος»
τοῦ παρελθόντος ἔτους πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖα
ἡμῶν ἀντὶ δρ. 6 ἐκάστη. Οἱ θέλοντες νά ἔχωσι πλήρη
τὴν σειρὰν τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος» δύνανται νά ἀπο-
τελῶσι πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀντίτιμον ἵνα τοῖς ἀποσταλῇ.

Τύποις Μιχαὴλ Ι. Σαλιδέρου—Χανία

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

[Αἱ δημοσιευόμεναι Πνευματικαὶ Ἀσκήσεις ὡς καὶ ἐκ
τῶν λύσεων αἱ περισσότεραι θὰ βραβεύωνται μετὰ τὴν
λήξιν ἐκάστης τριμηνίας].

213. ΑΙΝΙΓΜΑ.

Τὸ φτωχὸ λαὸ βαραῖνον καί με διώχνει σὺν τῷ τέρας.

Ἄν τὴν κεφαλὴν μου κόψῃς, βρίσκομαι ἔς ἄλλας τὰς γαίας!

Ἐστάλη παρὰ τῆς ἐν Ρεθύμνι Λαλοῦ Ἀηδόνας

214. ΠΡΟΒΛΗΜΑ.

Φιλάργυρός τις ἐπὶ πολὺ ἐσκέπτετο τὴν νύκτα ποῖον ἀριθμὸν τοῦ
Ἑθνικοῦ Λαχείου νὰ ἀγοράσῃ, ὅτε ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν:

Τρίψῃς εἶν' ὁ ἀριθμὸς καὶ τ' ἄκρα τοῦ ψηφία

ἔστιν ὁμοῦ συναθροισθῶν κάμνουν τὸ δεκατρία.

Τὸ πρῶτον καὶ τὸ μεσακὸν μὲ τρία ἂν συνάψῃς.

τοῦ τρίτου τὸ διπλάσιον ἀθροισμα θὰ συνάψῃς.

Ἄν προσθέσῃς εἰς αὐτὸν τρεῖς τὸ τριάντα τρία

ἀντίστροφα τοῦ τυχεροῦ θὰ ἔχῃς τὰ ψηφία!

Ποῖον ἀριθμὸν ἔπρεπε νὰ ἀγοράσῃ;

Ἐστάλη παρὰ Λεόντος

215. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.

α'. Ποῖον πέλαγος τῆς Εὐρώπης ἔχει μύρτα;

β'. Ποῖον πέλαγος ἔχει δύο ὅμοια ἀνθῆ;

Ἐστάλησαν παρὰ Ῥοδοδακτύλου Ἡοῦς

216. ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΝ.

Γ

. . . .

. . . .

. . . .

Αἱ στιγμαὶ νὰ ἀντικατασταθῶσι διὰ γραμ-
μάτων ὥστε νὰ σχηματίξωσι λέξεις σημα-
νοῦσας 1) τροφὴν, 2) χρονικὸν διάστημα,
3) βλάβην καὶ 4) γένος.

Ἐστάλη παρὰ Ματθ. Χατζηγιαννῆ

217. ΑΙΝΙΓΜΑ.

Νῆσος εἶνε τὸ πρῶτόν μου

οὐ εἶσαι τὸ δευτέρόν μου

λάμψις εἶνε τὸ τρίτον μου

τ' εἶνε τὸ σύνολόν μου;

Ἐστάλη παρὰ Τυδέως

218. ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ζῶον εἶνε τὸ πρῶτόν μου

νησί τὸ δευτέρόν μου

τὸ σύνολον μ' ἀποτελεῖ

νησὸν τινα Ἑλληνικὴν

μετὰ μικρὰν ἀποκοπὴν

ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν μου!

Ἐστάλη παρὰ Θ. Καλαϊτζαντωνάκη

219. ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ἀπὸ ἀνθῆ μυροδόξα ὅπου εἶμαι φορτωμένος.

ἂν μοῦ κόψῃς τὸ κεφάλι γίνομαι σαμαρωμένος.

Ἐστάλη παρὰ Μελαίνης Ἐλπίδος

220. ΠΡΟΒΛΗΜΑ.

Πῶς πρέπει νὰ γραφῶσιν οἱ ἀριθμοὶ 1, 2, 3, ἀνὰ τρεῖς πάντοτε,
κατὰ ἀνέναν διαφόρους τρόπους, ὥστε ὥστε ἀθροίζοντο ν' ἀποτε-
λῶσι τὸν ἀριθμὸν 1998.

Ὁ πρῶτος λύτης θὰ λάβῃ ὡς δῶρον ἐν μυητάτῳ.

Ἐστάλη ὑπὸ Γ. Ἰακ. Καλαϊσακῆ

Λύσεις τῶν πνευματικῶν ἀσκήσεων τοῦ 29ου φυλλαδίου.

102 Διὰ-βολός. 193 Ἀλλεπάλληλος. 194 Βαρ-όνος. 195 Τὸ μα-
νιτάρι. 196 Ὁ κοχλίας. 197 Ἐκοφε 15. 198 Τὸ ὄνομα. 199 Εἰς
περίπατον. 200 Ἀσπὰ-ἐπτά. 201 Γέλως-ἔλος. 202 Τὸ ἄλλας.

ΣΗΜ. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαγωνισμῶν ἀπὸ τοῦ ἐπομένου ὅτε
λῆγῃ ἡ τριμηνία.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος» προσεχῶς προβαίνει εἰς
τὴν ἐκδοσιν «Ἐκπαιδευτικῶν Δελτίων» περιέχοντος ἀποκλειστικῶς
πραγματικὰς ἐπιδεικνύων ἀνδρῶν περὶ τῶν μελετωμένων ἐκπαιδευτικῶν
μεταρρυθμίσεων καὶ χρησιμεύοντος ὡς ὄργανον τῶν ἐν Κρήτῃ δημο-
διδασκάλων. Οἱ ἐγγραφεμένοι συνδρομηταὶ εἰς τὸν «Κρητ. Ἀστέρα»
καὶ προπληρώνοντες λαμβάνουσι δωρεάν τὸ Δελτίον τοῦτο.